

VISMANDSRAPPORT 1. juni 2023

Vismændenes nye velfærds mål skjuler uligheden mellem landsdele

Det Økonomiske Råds forslag til et nyt velfærds mål gør det sværere at komme uligheden mellem landsdele til livs.

Kontakt

Senioranalytiker

Kristoffer Lind Glavind (på barsel)

📞 61 45 83 00

✉️ kg@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Kristoffer Lind Glavind
(på barsel)
Senioranalytiker

”De økonomiske vismænd punkterer helt gængs antagelse. Stort set ingen ulighed i Danmark.”

Sådan lød en overskrift i [Berlingske](#) onsdag. Det er et eksempel på, at vismændenes rapporter bliver lyttet til og brugt – af journalister, men også af interesseorganisationer og politikere.

I Arbejderbevægelsens Erhvervsråd deler vi ikke den opfattelse, at vi ikke har problemer med geografisk ulighed i Danmark. Tværtimod.

” *Alt i alt er der mange mangler i vismændenes måde at anskue ulighed i velfærd på. Det er et problem, fordi uligheden undervurderes.*

Senioranalytiker Kristoffer Glavind

Den gennemsnitlige [formue er tre gange højere i Lyngby-Taarbæk Kommune end i Tønder Kommune](#). Der er [tre gange flere fattige børn i Slagelse Kommune end i Skanderborg Kommune](#). Indkomstfremgangen de seneste ti år har været [dobbelt så stor i Rudersdal Kommune som i Randers Kommune](#).

Ovenstående er bare tre eksempler på analyseresultater udarbejdet på baggrund af data fra Danmarks Statistisk. Resultaterne taler et tydeligt sprog om geografisk ulighed i Danmark.

Derfor vækker det også opsigt, når de økonomiske vismænd i deres nyeste [rapport](#) skriver, at ”den geografiske ulighed overvurderes”. Det lyder jo umiddelbart som en god nyhed, men vismændenes belæg for den påstand er tyndbenet.

I rapporten anvender vismændene en velfærdsindikator, der opgør velfærd ud fra forventet forbrug, levetid og fritid.

Vi er enige i, at livskvalitet skal måles i andet end BNP og indkomst. En af grundstenene i den danske samfundsmodel er en høj grad af omfordeling, der sikrer velfærd som uddannelse, børnepasning, ældrepleje og sundhedsbehandlinger til alle. Blandt andre ting er det derfor vigtigt at måle på det offentlige forbrug, når man taler om ulighed.

Så når vismændene på vegne af os alle løfter blikket en smule og udfordrer BNP som altoverskyggende mål for livskvalitet, er deres mål om at bidrage med nuancer til den offentlige debat prisværdig.

I deres velfærdsmål inkluderer vismændene – ud over disponibel indkomst og offentligt forbrug – også levetid og fritid – altså parametre, som de fleste kan blive enige om har indflydelse på livskvalitet. Derudover inkluderer de også uligheden i indkomst og fritid.

Omvendt er der nogle metodevalg og fravalgte parametre, der er kritisable og påvirker resultaterne.

Vismændene baserer deres ulighedsmål på fødested frem for bopæl. Deres geografiske opdeling er meget grov. Og så har de undladt at tælle formue og andre indikatorer med. Det betyder, at vismandsrapporten undervurderer den geografiske ulighed.

Er det dit fødested eller din bopæl, der er afgørende for din velfærd?

Problemet begynder, når vismændene skal beslutte, om en person hører til den landsdel vedkommende er født i, eller den landsdel vedkommende har bopæl i. Vismændene undersøger begge dele, men konkluderer på baggrund af fødested. Det er efter vores mening en fejl.

Målet baseret på fødested fortæller noget om chanceuligheden – får man et bedre liv, hvis man bliver født i Nordjylland, end hvis du bliver født i Nordsjælland?

Det er et interessant spørgsmål, og vismændene viser, at dit fødested ikke har den store indvirkning på chancen for at få et godt liv. Uanset hvilken landsdel du bliver født i, har du gode muligheder for et godt liv. Den danske velfærdssamfund fungerer.

” Vismændene baserer deres ulighedsmål på fødested frem for bopæl. Deres geografiske opdeling er meget grov. Og så har de undladt at tælle formue og andre indikatorer med. Det betyder, at vismandsrapporten undervurderer den geografiske ulighed.

Senioranalytiker Kristoffer Glavind

Problemet er bare, at dette ikke siger specielt meget om den faktiske geografiske ulighed i Danmark. For det første siger tallene ikke meget om situationen i dag, da det for størstedelen af befolkningen er mange år siden, de havde deres formative møder med for eksempel skolesystemet på deres hjemstavn. For det andet giver ikke mening at måle levetid ud fra fødested, da man bruger sundhedsvæsnet tæt på hvor man bor, ikke hvor man er født.

Derudover flytter mange bopæl igennem et liv, og det er [ikke tilfældigt, hvem der flytter hvorhen](#). For eksempel er tilflyttere til Hørsholm Kommune dobbelt så rige som tilflyttere til Lolland Kommune.

Ser man på ulighedsmålet baseret på hvor folk faktisk bor, er billedet da også et andet. Her er uligheden væsentlig større, med området omkring Hovedstaden og Århus i toppen, og Fyn og Nordjylland og resten af Sjælland ligger i bunden. Det skyldes at den geografiske ulighed i høj grad kommer netop af, at det er attraktivt for de ressourcestærke at flytte til de større byer. En vigtig pointe, som ikke kommer frem i vismændenes rapport.

Problematisk geografisk opdeling

Vismændene har valgt at måle geografisk ulighed med udgangspunkt i otte landsdele som grupperer Lemvig Kommune med Viborg Kommune; Brønderslev Kommune med Aalborg Kommune; og Gribskov Kommune med Gentofte Kommune.

Derudover har vismændene valgt at slå landsdelene Byen København, Nordsjælland, Københavns Omegn og Bornholm sammen til én superlandsdel, der tilsammen dækker over en tredjedel af Danmarks befolkning.

” Vi er enige i, at livskvalitet skal måles i andet end BNP og indkomst. En af grundstenene i den danske samfundsmodel er en høj grad af omfordeling, der sikrer velfærd som uddannelse, børnepasning, ældrepleje og sundhedsbehandlinger til alle.

Senioranalytiker Kristoffer Glavind

Den meget grove opdeling på landsdele betyder, at uligheden undervurderes. Vismændene burde have undersøgt, hvordan ulighedsmålet havde set ud, hvis de havde brugt mindre geografiske områder. Med den data, de har haft til rådighed, ville det være uproblematisk at opgøre velfærdsindikatoren for bopæl på kommunalt niveau. Havde man gjort det, ville uligheden have fremstået større.

Studietid sidestilles med fritid - og hvad med formuerne?

Et tredje problem er, at vismændene har valgt ikke at medtage formue, som er meget ulige fordelt [geografisk set](#).

Derudover har de valgt at anskue studerendes studietid og arbejdsløses jobsøgningstid som fritid, hvilket må være en tilsnigelse. Og de har valgt at fjerne alle personer, som har aktier for over 10.000 kroner. Samlet er over hver tredje dansker derfor ekskluderet fra analysen.

Alt i alt er der mange mangler i vismændenes måde at anskue ulighed i velfærd på. Det er et problem, fordi uligheden undervurderes. At der ikke er væsentlig geografisk ulighed risikerer at blive en fasttømret sandhed, som forplanter sig og forvrider debatten.

Det kan i værste fald gøre det svært at gøre op med den stigende ulighed i Danmark.